

GEREFORMEERDE KERKBODE

GRONINGEN - FRYSLÂN - DRENTHE NR 20 - 15 OKTOBER 2016

BESPREEK DE PREEK



VLOERKLEED

2

DE TONGEN LOS -
OVER DE PREEK

5

PREEK BESPREEKEN

6, 8

DOMINEE VOOR
STUDENTEN

16

ONDER DE
MARTINITOREN

18



Jan Kuiper,
Assen

VLOERKLEED

Met de mantel der liefde is het vreemd gegaan. Ik vermoed dat het om een combinatie van twee bijbelteksten gaat: het verhaal van de zonen van Noach: twee trokken een mantel over hem heen terwijl hij daar door dronkenschap ontluisterd lag en de derde keek spottend toe.

Ontsteking

Het komt terug in 1 Corinthiërs 13, als Paulus in dat prachtige hoofdstuk zegt dat de liefde alles bedekt. Je hoeft de misstappen van een ander niet breed uit te meten. Niemand zit te wachten op riooljournalistiek, hoop ik. De uitdrukking wordt ook gebruikt als het vermoeden bestaat dat er druk op iemand uitgeoefend wordt om de wetsovertredingen van een ander maar niet aan te geven. Dat is een van de dingen die rond gaan nu in Amersfoort weer een zaak van omvangrijk seksueel misbruik is ontdekt. Een zaak van lang geleden. Hoe hebben de ambtsdragers in kwestie zich toen opgesteld? Is dat misbruik met de mantel der liefde bedekt, of is de zaak onder het vloerkleed geschoven? Het doet dan onzichtbaar nog steeds zijn werk. In het spraakgebruik zijn de beide uitdrukkingen in elkaar geschoven. Helaas. Wat je met de mantel der liefde bedekt is verdwenen; wat je onder het vloerkleed veegt, komt vroeg of laat terug. Soms denk je het eerste te doen, maar is het in feite het tweede. Het is dan, een andere vergelijking, een ingekapselde ontsteking die vroeg of laat naar buiten komt. Dat is in Amersfoort gebeurd.

Openheid

Wat opvalt aan de reactie van de kerkenraad van nu is de openheid waarmee ze communiceren. Er is een door het Meldpunt Seksueel Misbruik team benoemd van een jurist, een theoloog en een gedragswetenschapper die de gang van zaken van toen moet onderzoeken. 'Recherchewerk', zegt de woordvoerder van de kerkenraad, die voor zijn pensionering woordvoerder van de politie was. De dader moet schoon schip maken. Daar zijn de slachtoffers mee gebaat. Zij dragen de last van het misbruik en van het stilzwijgen met zich mee.



Een kerkscheuring volgde

Macht

Openheid is in de lijn van de Bijbel. Ik denk aan een tekst uit Efeziërs 5: "Neem geen deel aan de vruchteloze praktijken van de duisternis maar ontmasker die juist, want wat daar in het verborgene gebeurt, is te schandelijk voor woorden". Ik beseft dat het laatste deel van deze tekst wel gebruikt is om juist zaken onder het vloerkleed te schuiven, maar gezien het eerste gedeelte kan dat niet de bedoeling zijn. Breng het maar aan het licht. Dat is juist zo belangrijk omdat het bij seksueel misbruik om situaties gaat waarbij de een macht heeft over de ander. Dat kan lichamelijk zijn: denk aan verkrachting. Dat kan ook in andere dingen zitten: iemand maakte mij ervan bewust dat Bijbelkennis binnen de kerk ook een vorm van macht inhoudt. Maar je kunt ook denken aan de gesprekstechniek van een hulpverlener. Hoe gebruik je die macht dan. Dus ook de kerkelijke functionaris is gebaat bij openheid. Ik weet een kerk die de deuren van de lokalen toch maar voorzien heeft van raampjes. Je kunt daar ook een moeilijk woord voor gebruiken: laat maar transparant zijn hoe je werkt. Dat bewaart je misschien voor misbruik van je macht.

Buiten verband

In mijn overtuiging speelt dat ook in een andere zaak die de laatste



het blijft
stil rond
1967

tijd naar voren komt. Binnenkort, op 31 oktober, is er een studiedag in de Nieuwe Kerk te Kampen ter gelegenheid van het feit dat vijftig jaar geleden de zogenaamde Open Brief is verstuurd. Daar moet je een heleboel bij vertellen, dat weet ik, maar het was de aanleiding om kerkelijk actie te ondernemen tegen wie hem ondertekend had. Dat predikanten, soms telefonisch daarom gevraagd en zonder de brief gelezen te hebben, tekenden, was soms al reden genoeg om ze te schorsen en af te zetten. Een kerkscheuring volgde.

We vinden de weg naar elkaar wel

Zeker sinds de dissertatie van Ab van Langevelde over Cornelis Veenhof, en van de kant van de Nederlands Gereformeerden al veel langer, hangt daar ook de trieste sluier van het vermoeden van misbruik van macht over. Een heel andere situatie, dat besef ik, en totaal niet te vergelijken met de moeite in Amersfoort, maar in de week dat het misbruik in Amersfoort in het nieuws kwam, viel mij een ding op. Terwijl iedereen het goed vindt dat de kerkenraad van Amersfoort-Oost nu de zaak uitgezocht wil hebben, blijft het stil rond '1967'. Op Facebook heb ik een hele conversatie gevolgd waarvan de teneur was: misschien is zo'n bijeenkomst interessant voor zestigplussers (en dat ben ik) maar de anderen maken zich daar niet druk om. Zeker niet de twintigers en de dertigers. We vinden de weg naar elkaar wel. Dat laatste is op veel plaatsen ook zo. In geseulariseerd Nederland vinden christenen elkaar steeds meer. In zijn algemeenheid: dat is mooi.

Verzoenen

Juist daarom is het belangrijk dat we, ook los van de discussiepunten van toen, kijken naar de manier waarop de strijd toen gevoerd is. Prof.dr. Erik de Boer heeft daar wel eens het pleit

voor gevoerd: wijs een team aan voor waarheidsvinding in deze kerkelijke zaak, zoals in Zuid-Afrika na het afschaffen van de apartheid ook een commissie van waarheidsvinding verzoenend werk heeft gedaan. Laat ontstekingen van toen niet voort eteren, als daar sprake van is. Je komt het vroeg of laat toch weer tegen. Gooi het vloerkleed eruit. Een proefschrift over die tijd is mooi, en goed dat er nu een vervolg komt in een biografie van prof.J.Kamphuis, maar daarmee is nog geen recht gedaan.

Allergie

Waar speelt het verleden dan een rol, kun je vragen, als dat stukje geschiedenis voor jongeren helemaal geen punt meer is? Misschien wel in hun allergie voor de manier waarop binnen de kerken in het recente verleden discussies uitgevochten zijn. Dat willen we niet meer. (Ook de zestigplussers niet). En daarbij kan het goed zijn om in de rugzak die je als kerken meezeult te kijken wat voor ballast erin zit en er afscheid van te nemen. Uit het kerkelijk nieuws van de laatste tijd: de kerkenraad van de GKv Enschede-Noord heeft dat gedaan naar de Nederlands Gereformeerde Kerk van Enschede en er zijn werkelijk dingen opgeruimd: binnenkort viereen de zeven gereformeerde kerken van die plaats samen avondmaal (ook de christelijke gereformeerde kerken doen daaraan mee) om dit te bezegelen.

Misschien, dat is mijn stille hoop, geeft dat dan ook de ruimte om rustig bij een open Bijbel met elkaar in gesprek te gaan over de vragen die toen de aandacht vroegen en dat nog steeds doen: wat betekent het om een gemeenschap te zijn waarvan Jezus Christus het fundament is. (Ik sluit me even aan bij een gewraakte, maar Bijbelse uitdrukking in de Open Brief. (Zie 2 Cor.3: 11) ■



Ab van Langevelde



Cornelis Veenhof

[VOORWOORD]

De foto op de voorkant is gemaakt door Benne Solinger, die graag fotografeert en het leuk vindt zijn foto's met de lezers van de kerkbode te delen. Hartelijk dank daarvoor. Zie ook: www.beninbeeld.nl.



WAT IS JE DRIVE?

'wat ons drijft is de liefde van Christus, omdat we ervan overtuigd zijn dat één mens voor alle mensen is gestorven ...'

2 Korinte 5, 14.

Met hartstocht

Paulus is een prediker. Aan Hem is de 'bediening van de verzoening' toevertrouwd (2 Korinte 5, 19). We hebben zijn stem niet gehoord en we weten ook niet hoe hij op de 'preekstoel' gestaan heeft. Zelf heeft hij daar trouwens geen hoge pet van op. Hij beschikte naar eigen zeggen niet over 'uitzonderlijke welsprekendheid of wijsheid' en voelde zich 'angstig en onzeker' (1 Korinte 2,1 en 2). En toch proef je in zijn 'bediening van die verzoening' een geweldige gedrevenheid en bezieling. Het evangelie is voor hem een levende zaak en dat laat hij merken ook. Hartstochtelijk bindt hij de kerken/ mensen het evangelie op het hart. Hij kent daarbij zijn plaats als evangelieprediker. Hij is een gezant - een boodschapper van Christus: God doet door hem zijn oproep (vers 20).

Tegenstand

Hij heeft het als prediker niet gemakkelijk. Veel dingen komen op hem af: er zijn klachten over zijn bediening. Er zijn mensen met verkeerde gedachten. Er zijn tegenstanders: gemeenteleden die uiterlijke zaken heel belangrijk vinden en niet zo gericht zijn op het hart van de mensen.

Dit alles vraagt veel van Paulus. En toch is en blijft zijn drive 'de liefde van Christus' (vers 14). Die liefde van onze Heer en Heiland voor zondige mensen zet en houdt hem in beweging. Het neemt hem helemaal in beslag.

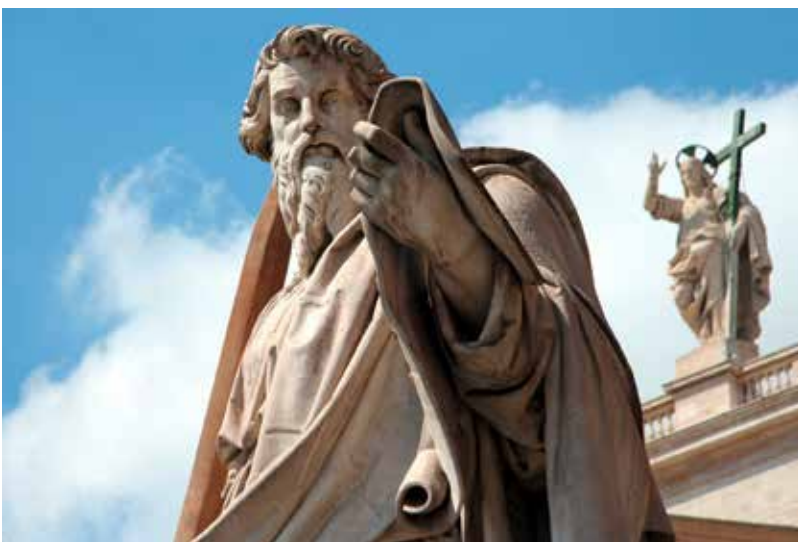
De kern van het evangelie

De liefde van Christus. Wij hebben het eerder over de liefde voor Christus: hoe je van Hem houdt en hoe je daar vorm aan geeft. Dat is belangrijk! Maar Paulus begint ergens anders: bij de kern van het evangelie. De verzoening van al je zonden door het offer van de Here Jezus Christus: één mens voor alle mensen gestorven. Het is die verzoening die hem motiveert het evangelie te preken.

Je leeft voor Hem

Dat is zo onopgeefbaar en zo hartveroverend, dat hij er niet over kan ophouden. Want vanuit die verzoening door Christus bloeit het leven open. In Christus leef je niet meer voor jezelf, maar voor Hem. In Christus ben je een nieuwe schepping. Daar mag je door de kracht van de heilige Geest vorm aan geven. Wat hij daarover zegt, schrijft en doorgeeft is geen neutrale informatie, maar dat is eerst en vooral ook zijn eigen overtuiging! Zijn drive om die liefde van Christus te verkondigen komt steeds weer naar voren. Elke week weer staan talloze predikanten op de kansel (of ervoor) om het Woord van onze God te verkondigen. Dat vraagt ook elke week weer om een goede voorbereiding. Wat is als predikant je drive om toch steeds weer opnieuw die taak op te pakken? Toch óók die liefde van Christus..? ■

hart-
veroverend



Paulus is een prediker.

Garmt Sander



ds Garmt Sander,
Assen

PREKEN MAAKT DE TONGEN LOS

In de loop van de eeuwen zijn er steeds in wisselende omstandigheden talloze preken voorbereid en gehouden. Dat is fijn. Het Woord van onze God mag en moet immers gehoord worden. De Heer wil dat zijn evangelie van verzoening bediend wordt.

Prediking is van levensbelang

Maar moet dat - zo hoor je hier en daar wel eens - nog wel op de manier, zoals we dat gewend zijn: via de preken in de zondagse erediensten? Is het niet beter daar wat van af te stappen en te zoeken naar andere manieren om het evangelie door te geven?

Bij de voorbereiding voor dit artikel heb ik wat zitten neuzen in het boekje 'Predikant in de praktijk. Voorgangers over preken en preekvoorbereiding.' De predikanten (m/v) die daarin aan het woord komen zijn positief over de wekelijkse prediking. Eén van hen daarover: 'Hoe

Christus. De prediking is dus voor alle hoorders van levensbelang.'

Reactie

De preken maken de tongen los van de toehoorders, de gemeenteleden. Want ze worden besproken, ze roepen reactie op. Dat is ook precies de bedoeling van preken: dat het wat losmaakt in je. Naast waardering (de preek was mooi, het heeft me geraakt, ik heb er veel aan gehad, etc.) is er ook vaak kritiek: de preek sprak niet aan, was saai en duf, veel te theoretisch en had niets te maken met mijn dagelijkse werkelijkheid, etc.



spreekt God vandaag? Wat mij betreft op talloze manieren, maar de kerkdienst met daarin de preek is bij uitstek zijn manier! Een preek is voor mij dan ook de levende stem van God. Ik weet me geroepen om die stem 'geluid' te geven.' Een ander schrijft: 'Dienaar van het Woord zijn impliceert voor mij als belangrijkste taak het Woord van God te bestuderen en te verkondigen, omdat de Heere door de prediking mensen roept tot het heil en levend maakt met Christus. Door dezelfde verkondiging doet Hij degenen die in Christus zijn, opwassen in de genade en in de kennis van Jezus

Kanttekeningen

Die kritiek én waardering kan onderling wat blijven hangen. Je praat er wel met mensen in je omgeving over, maar je spreekt het niet uit tegen degene die de preek gehouden heeft. Of het bereikt hem wel, maar dan op de manier van: het was goed/niet goed. Daar kun je als prediker niet zoveel mee. Beter is het met je vragen en opmerkingen naar je eigen predikant of de gastpredikant zelf toe te gaan. Al kan de drempel om dat te doen best hoog zijn. Vaak gaat het immers om kritische kanttekeningen.

In rust bespreken

Uiteraard vraagt zo'n gesprek wel het een en ander van de luisteraar. In ieder geval een stukje voorbereiding: wat wil je zeggen/meegeven? Het is goed daar van te voren over na te denken (of eventueel op papier te zetten). De zondag waarop een preek gehouden is, waar je iets over kwijt wilt, is voor een dergelijk gesprek niet zo geschikt: een preek moet immers eerst even 'zakken,' zowel bij de predikant als bij het gemeentelid. Het is beter een afspraak te maken voor een paar dagen daarna, om er in alle rust over door te spreken. Ook van de prediker zelf wordt in een dergelijk gesprek het een en ander gevraagd. Allereerst een stuk openheid (en incasseringsvermogen) om kritiek aan te horen. Een dergelijk gesprek helpt je als predikant om je preken te verbeter-

ren en nog beter te laten aansluiten op de wereld waarin de gemeenteleden leven en werken.

Naast individuele gesprekken zijn er nog andere manieren om (met elkaar) in gesprek te gaan over de preken in de kerk. Daarover in een volgend artikel iets meer. ■



Arjan Berensen



[KERKNIEUWS]

Hervormingsdag 31 oktober

De boodschap van de Reformatie, blijvend actueel?

In 1517 werden op die datum 95 stellingen op de deur van de slotkapel te Wittenberg, Duitsland, geslagen. Deze gebeurtenis had grote gevolgen voor het leven in Europa. De betekenis van deze hervormingsbeweging lag met name op het gebied van kerk, theologie en cultuur. Ze leidde voorts tot een hervorming van het politieke en sociale leven. Zo kwamen er vele nieuwe ontwikkelingen tot stand.

De drie Protestantse gemeenten in Bedum willen, evenals in voorgaande jaren, aan deze (kerk)historische ontwikkelingen op een eigentijdse wijze aandacht besteden. We willen uit dankbaarheid aan God een bijeenkomst organiseren op D.V. maandag **31 oktober** in de Walfriduskerk, ingang Grotestraat Bedum. De heer M. van Heijningen predikant van o.a. de Hervormde Gemeente te Dorkwerd, zal voor ons spreken met als thema: 'De boodschap van de Reformatie, blijvend actueel?!' Het programma bestaat afwisselend uit samenzang, een optreden van het Hervormd Kerkkoor en een orgelsolo door de heer Eddy van Olm. Er is ruim gelegenheid om over het thema door te spreken.

De avond begint te 19.45 uur. Er is een pauze met koffie e.d. Voor de bestrijding van de onkosten willen we graag een collecte houden. De avond zal omstreeks tien uur worden afgesloten. Het geheel staat onder leiding van ds. C. Hoek, predikant van de Hervormde

Gemeente te Bedum. Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met Bert (A.) Hoorn, telnr. 050 3013997 of hoorn.bert@gmail.com.



ds. C. Hoek

Thema-avond

Bijbelvertalingen

Op D.V. **9 november** zal er in de GKv 'de Rank' te Zuidhorn een thema-avond worden gehouden door ds. J.T. Oldenhuis over: 'Bijbelvertalingen' en dan met name De Bijbel in Gewone Taal. De avond wordt belegd door de Kring Zuidhorn.

Vanaf 19.45 is er koffie/thee.





ds Garnt Sander,
Assen

PREEKVOORBEREIDING EN NABESPREKING

Het voorbereiden van een preek kost veel tijd en energie. Wekelijks ben je er ongeveer twaalf tot vijftien uren mee bezig.

Afstand

In het boek 'Predikant in de praktijk' laten predikanten zien hoe ze die voorbereiding doen. Ieder heeft er zo zijn eigen methode voor. De meesten beginnen al vroeg in de week met het bestuderen van de tekst. En nemen in de verdere voorbereiding dan allerlei dingen mee die ze in zo'n werkweek horen, zien en meemaken. Iets dergelijks heb je wel nodig, want als predikant ben je bij de voorbereiding van de preek toch vaak bezig in de stilte (eenzaamheid?) van je werkkamer. Ook leef je als prediker op enige afstand van het 'gewone' leven. Je kunt je uiteraard op de hoogste stellen door middel van boeken, tijdschriften, tv-programma's, etc. wat er leeft en speelt, maar toch... die afstand blijft.

Theologische dwangstand

Belangrijk is dat het Woord van onze God in deze tijd moet klinken. Aandacht voor de gemeenteleden in hun actuele situatie is onmisbaar. Juist zij kunnen je helpen bij die voorbereiding. Het boekje 'Predikant in de praktijk' laat zien dat predikanten er best creatief in zijn om gemeenteleden bij de voorbereiding van een preek te betrekken en er zijn heel wat predikanten die samen een aantal gemeenteleden aan preekvoorbereiding doen. Niet om samen de preek te maken, maar om samen te bespreken wat een bepaalde Bijbeltekst bij je oproept aan vragen en opmerkingen. Iemand schreef daarover: 'dat is leerzaam op een heel andere manier. Het is goed om uit je theologische dwangstand gehaald te worden. Gemeenteleden formuleren vaak heel andere vragen of opmerkingen bij de tekst. Wat theologen interessant vinden (tekstuele verbanden, woordafleidingen, symboliek) interesseert 'gewone mensen' vaak minder.'

Bij een dergelijke voorbereidingsbijeenkomst zou je aan de hand van de volgende vragen kunnen nadenken over de tekst die 'bepreekt' gaat worden:

- wat voor opschrift zou je boven de preek zetten?
- hoe komt de tekst op je over? Wat doet de tekst je?
- welke vragen/kwesties moeten in ieder geval aan de orde komen in een preek over deze tekst?
- welke liederen zou je bij deze tekst/dit onderwerp opgeven?

Eventueel zou je deze vragen ook digitaal aan een aantal gemeenteleden kunnen voorleggen.



Samen bespreken waar je meer over wilt horen

Waar wil je meer over horen?

Iets dergelijks kun je ook doen bij een preek-nabespreking. Naast de mogelijkheid om zelf het gesprek met de predikant aan te gaan, is het ook goed om iets van een gezamenlijke nabespreking te organiseren. Iemand in het boekje 'Predikant in de praktijk': 'in onze gemeente werken we met een kleine groep mensen die feedback geeft op de preek. Een digitale bespreek-de-preek. Dat is een manier om achteraf te beoordelen

of een preek goed uit de verf is gekomen en of de hoorders begrepen hebben welk punt of welke punten de prediker wilde maken.'

Dat kun je ook samen doen in de kerk - door bijvoorbeeld eens in de zoveel weken een groep na de dienst te laten samenkomen: een wijk of een paar kringen, een mannen- of vrouwenvereniging, een groep jongeren. Uiteraard kan zo'n bijeenkomst ook verderop in de week gepland worden. Om samen na te gaan wat je aansprak, wat je miste, waar je wat meer over had willen horen.



Anne Jan
Kruizinga

PREEKBESPREKING OF PREEKBEORDELING?

Het komt nog vaak voor dat ‘preekbespreking’ voor veel predikanten een wat beladen onderwerp is. Dat gevoel ontstaat doordat ‘preekbespreking’ zomaar kan veranderen in ‘preekbeoordeling’.

Ze spreken elkaar tegen

Tijdens een vergadering van de kerkenraad wordt preken in het algemeen of een specifieke preek in het bijzonder, door een aantal broeders onder een vergrootglas gelegd. Met de al dan niet kritische opmerkingen die worden gemaakt kan een predikant lang niet altijd zijn voordeel doen. Het gebeurt nogal eens dat die opmerkingen of suggesties elkaar een beetje tegenspreken. Soms staan ze zelfs haaks op elkaar. Dat komt omdat de ouderlingen kiezen voor een rol als ‘beoordelaar’ in

bespreking daarvan.

Zowel in onze huidige kerkorde als in het bevestigingsformulier voor ouderling/diaken komen we niet zoveel opdrachten of handvaten voor de preekbespreking tegen.

In onze kerkorde worden onder B23 de taken van de ouderling beschreven. Wat hun taak is met betrekking tot de preekbespreking wordt hier niet genoemd. De KO richt zich met name op de herderlijke zorg aan de gemeente en het waken over het geestelijk leven van de gemeenteleden. Het bevesti-



De preek onder een vergrootglas

plaats van gesprekspartner. Ze komen dan met hun eigen wensenlijstje. En dan komt het oude gezegde ‘zoveel zielen, zoveel zinnen’ om de hoek kijken. Wat moet je daarmee als predikant. Of nog belangrijker, wat kan hij ermee... Zijn preek, een ‘studie-projectje’, waar hij vaak tussen de 10 tot 15 werkuren mee bezig is geweest, verandert dan zo maar in een paar velletjes papier met tekst. Meestal zo’n 2.500 woorden, verdeeld over 300 zinnen en uitgesproken in een klein halfuurtje.

Toezicht houden op leer en leven

Voordat ik daar verder op in ga, wat informatie over de preek en de

gingsformulier voor ambtsdragers gaat met betrekking tot de taak van de ouderling wat verder. Daar wordt wel expliciet genoemd dat het tot zijn taak hoort dat hij, samen met de andere ouderlingen, toezicht houdt op leer en leven van de dienaren van het Woord. En als belangrijk argument wordt daaraan gekoppeld dat er “immers geen dwaalleer verkondigd mag worden in de gemeente en dat de gemeente in elk opzicht moet worden opgebouwd”.

Bediening van Gods Woord

Zowel de KO (onder B9) als het bevestigingsformulier voor dienaren van het

Woord noemt als primaire taak van de predikant “de verkondiging van het evangelie voor kerk en wereld”. Ook wordt genoemd dat hij “in prediking en onderricht de gemeente moet toerusten tot een leven in geloof”. Verder moet hij “dwalingen bestrijden en valse leer weerleggen”.

Ook gaat de KO (onder C36 en C37) nog in op de kerkdiensten op zondag en de inrichting van die kerkdiensten. Kort samengevat vindt in de door de kerkenraad belegde kerkdiensten de bediening van Gods Woord plaats. Tenslotte behoort de inrichting van die kerkdiensten tot eer van God én tot opbouw van de gemeente te zijn. Voor de predikant is die verkondiging dus zijn primaire taak. Van de ouderlingen mag je dus verwachten dat zij op dit punt:

- in hun vergadering regelmatig bespreken of de preken van hun predikant in overeenstemming zijn met Gods Woord, én
- in hun gesprekken in de gemeente toetsen of de prediking tot opbouw is van de gemeente.

Een belangrijke conclusie hiervan is dat de prediking in de gemeente een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van de predikant(en) én de ouderlingen.

De praktijk

Nog veel van onze kerkenraden kennen twee soorten preekbesprekingen.

- Een bespreking van de preken in het algemeen. Soms wordt er aan de hand van een vragenlijst een aantal punten afgewerkt. Vaker nog is het een ‘open’ bespreking waar iedere ouderling zijn eigen punten naar voren brengt.
- Een bespreking van één of meerdere specifieke preken. De tekst van die preek of preken wordt dan (meestal kort) voor de vergadering aan de betrokken ambtsdragers uitgereikt. In mijn gedachten zie ik de ambtsdragers zitten. Sommigen hebben de tijd genomen om zich voor te bereiden en hebben hier en daar bij de tekst van de preek een aantekening gemaakt of een uitroep- of vraagteken geplaatst. De anderen reageren meer impulsief op wat ze ter plekke horen of zien. Ook komen er verschillende persoonlijke verlanglijstjes voorbij. Vaak is het een mooie afspiegeling van wat er in de gemeente leeft.

Beide soorten hebben meer het karakter van een ‘preekbeoordeling’ dan een ‘preekbespreking’.

Meer uit de preekbespreking halen

Hoe dan wel? We gaan even terug naar wat er over de taken van de predikant beschreven staat in onze KO (B9) en in het bevestigingsformulier. Beiden noemen als primaire taak voor een predikant het volledig en zuiver verkondigen van het Woord van God. En dat kunnen ze zowel zondags vanaf de kansel doen, op catechisatie als bij de mensen thuis. Natuurlijk zullen predikanten van elkaar verschillen, maar neem gerust van mij aan dat de meeste van hen tussen de 10 en 15 uren besteden aan het maken van de preek en de daarbij horende liturgie. Dat is een substantieel deel van hun werktijd. En dat is eigenlijk ook niet zo raar voor een primaire taak. Een preek is dus vele malen meer dan die ‘netto’ 2.500 woorden of 300 zinnen of half uurtje tekst die de ambtsdrager heeft gehoord of gelezen.

Zolang dát besef er bij de ambtsdragers niet is, zal uit een preekbespreking nooit het maximale gehaald kunnen worden. Trouwens dat besef hoort óók bij de gemeenteleden aanwezig te zijn.

In de praktijk maak ik het zelden of nooit mee dat er bij de preekbespreking vragen worden gesteld die betrekking hebben op die 10-15 uren waarin die preek tot stand is gekomen. En volgens mij begint een goede preekbespreking toch echt daar.

Tot slot nog één opmerking over die persoonlijke verlanglijstjes met betrekking tot de preek en/of liturgie. Deze horen naar mijn mening niet op de preekbespreking thuis. Zijn ze dan niet belangrijk? Dat denk ik juist wel! Maar dát zijn nou onderwerpen die een predikant over het algemeen graag van ambtsdragers én gemeenteleden in een persoonlijk contact wil horen. Persoonlijk ben ik nog nooit een predikant tegen gekomen die voor dat soort gesprekken niet open staat.

Anne Jan Kruizinga is eigenaar van Traject 55, een bureau voor gemeenteopbouw. Daarnaast is hij als kerkelijk werker verbonden aan een aantal gemeenten binnen ons kerkverband. ■

Dat is belangrijk

Ik hoor graag meer over...

ZONDAG 16 OKTOBER

CLASSIS APPINGEDAM

Appingedam 9.30 ds J.T. Oldenhuis
14.30 ds H.G. Gunnink
Delfzijl 9.30 Br. Gert van der Kroef
16.30 ds P. Drost gez Hst kerk doopdienst
Harkstede 9.30 ds H. Bos
14.30 ds S.D. Heij
Loppersum-Westeremden 9.30 leesdienst
14.30 ds H. Venema
Schildwolde 9.30 kandidaat M.van der Welle
14.30 ds G.O. Sander
Ten Boer 9.15 ds H.W. van Egmond
14.15 ds P. Drost
Ten Post 9.30 ds Jt. Janssen viering H.A.
14.30 ds C.T. Basoski

CLASSIS GRONINGEN

Bedum 9.30 leesdienst
14.30 ds T. Groenveld
Groningen-Noord-West 9.00 ds C.T. Basoski
16.30 ds C. van der Leest
Groningen-Zuid 9.30 ds G. Timmermans
16.30 ds W.L. de Graaff
Haren 9.30 ds S. de Vries
16.30 ds H.J. Lopers
Helpman 9.30 ds W.L. de Graaff
16.30 Zie Groningen-Zuid
Hoogkerk 9.30 br. B. van Duijvenvoorde
14.30 ds J.W. Roosenbrand
Onnen 9.30 ds H. Bos
14.30 ds S. de Vries
Wetsinge-Sauwerd 9.30 ds W. Jagersma
14.15 ds. M. Beute
Zuidwolde 9.30 ds C. van der Leest viering
H.A. 14.15 ds G. Timmermans

CLASSIS GROOTEGAST

Aduard 9.15 leesdienst
Enumatil 9.00 ds J.Th. Rozemuller
14.00 ds T. Dijkema
Grijpskerk-Niezijl 9.30 ds L.G. van der Heide
14.30 ds J.T. Oldenhuis
Grootegast 9.15 leesdienst
Kornhorn 9.00 ds H. Venema
14.00 ds H.W. van Egmond
Leek 9.30 ds S.W. de Boer
14.15 P. Zuidema
Marum 10.30 leesdienst
14.00 ds L.G. Boonstra
Oldehove 9.30 ds T. Dijkema
14.30 ds J.Th. Rozemuller
Zuidhorn 9.30 jeugdwerker Martijn Dekker
15.30 ds Jt. Janssen

CLASSIS STADSKANAAL

Hoogezand-Sappemeer Noord 10.00 ds H.J. Lopers met Hoogezand-Sappemeer Zuid
16.30 ds H. Zeilstra
Hoogezand-Sappemeer Zuid 10.00 ds H.J. Lopers
16.30 ds H. Zeilstra
Mussel 9.30 ds H.G. Gunnink
14.30 br. M.W. van der Veen Kampen
Stadskanaal 9.30 ds A.J. van Zuijlekom
15.30 Br. K. Brandsema Parkheem
16.30 Ds. H.J.TH. Velema met CGK
Veendam-Wildervank 9.30 ds A.M. Postma
Viering H.A.
16.30 ds A.J. van Zuijlekom Viering H.A.
Winschoten 9.30 ds S.D. Heij
16.30 ds H. Bos
Zuidbroek 10.00 ds H. Zeilstra
14.45 ds H.J. Lopers

CLASSIS WARFFUM

Baflo 9.30 ds A.J. Minnema
14.30 ds L.S.K. Hoogendoorn
Kantens 11.00 ds L.S.K. Hoogendoorn
14.30 leesdienst
Leens 9.15 ds. M. Beute
14.00 ds W. Jagersma
Middelstum 9.30 leesdienst
14.30 leesdienst
Roodeschool 9.30 ds A.G. Bruijn
14.30 ds H. Wijnalda
Uithuizen 9.30 ds H. Wijnalda
14.30 ds A.G. Bruijn
Uithuizermeeden 9.30 ds L.S.K. Hoogendoorn
14.30 ds A.J. Minnema
Ulrum 9.15 ds L.G. Boonstra
16.00 ds G. Timmermans
Winsum 9.00 ds T. Groenveld
10.30 tentdienst Boogplein
16.30 ds J.W. Roosenbrand

CLASSIS DRACHTEN

Drachten-Nijega 9.30 ds J.H. Tempelman
14.00 ds J. Jongsma
Drachten-Oost 8.45 ds T.P. Nap
10.30 ds T.P. Nap 16.30 ds Tj. Boersma
Drogeham 9.30 ds M. de Meij
14.00 leesdienst
Frieschepalen 9.30 ds M.A. de Niet
14.00 ds J.J. Verwey
Noardburgum 9.30 leesdienst
14.00 Ds. D.J. Steensma Gez. CGK in Veenwouden
Surhuisterveen 9.30 ds P. Drost
14.00 ds J.D. van 't Zand
Twijzel 9.30 leesdienst
14.00 ds M. de Meij
Ureterp 9.30 ds J.J. Verwey
14.00 ds H. Zeilstra

CLASSIS LEEUWARDEN

Blije-Holwerd 9.30 ds H.J. Siegers
16.30 ds T.P. Nap
Buitenpost 9.30 ds R. Prins
Dokkum 9.15 ds K.D. Smit
14.00 ds J.H. Tempelman
Driesum C.A. 9.15 ds J. Jongsma
13.45 ds K.D. Smit
Franeker-Sexbierum 9.30 ds H.M. Veurink
16.30 ds. H. de Graaf
Heerenveen 9.30 leesdienst
16.30 dr L.J. Joosse
Leeuwarden 9.30 ds S.M. Greving
16.30 ds S.M. Greving
Sneek 9.30 ds A. Mak
17.00 ds J.D. van 't Zand

CLASSIS ASSEN

Assen-Kloosterveen 9.00 ds R.F. Telgenhof
11.00 ds R.F. Telgenhof
16.30 ds R.F. Telgenhof
Assen-Marsdijk 8.45 Y.E.Seong
10.45 Y.E.Seong
16.30 ds J. Haveman
Assen-Peelo 9.30 ds P. Groen
16.30 leesdienst
Assen-West 9.30 ds G.O. Sander
16.30 ds Th.J. Havinga
Assen-Zuid 9.30 ds J.H. Soepenbergh
16.30 br F. Folkerts
Beilen 9.30 ds L.E. de Jong
16.30 ds R. van Wijnen
Haulerwijk 9.30 br. J. Meijer
14.00 ds P. Groen
Hooghalen 9.15 ds J.M.A Groeneveld
14.15 ds. J. Oosterbroek CGK Kantens
Oosterwolde 9.30 leesdienst
16.30 ds L. Sollie
Roden 9.30 leesdienst
16.30 Ds. J. Oosterbroek
Smilde 10.00 F.H. Folkerts
16.30 leesdienst
Zuidlaren 9.30 br. T. Schutte
16.30 ds G.O. Sander

CLASSIS HOOGVEEN

Emmen 9.30 ds J. Haveman
16.30 ds A.C.N. Geertsema
Gees 9.30 ds A.C.N. Geertsema
14.30 ds J. Haveman
Hoogveen 9.30 br v.d. Linden
16.30 ds L.E. de Jong
Meppel 9.30 ds L. Sollie
16.45 br E. Meijer
Ruinerwold-Koekange 11.00 ds M.K. van Rijswijk
15.30 ds Jac. Kruidhof
Zuidwolde 9.30 leesdienst
15.00 ds M.K. van Rijswijk

ZONDAG 23 OKTOBER

CLASSIS APPINGEDAM

Appingedam 9.30 leesdienst
14.30 ds J. van der Wal
Delfzijl 9.30 ds L.G. Boonstra
16.30 ds T. Groenveld gez Hst kerk
Harkstede 9.30 ds H.W. van Egmond
14.30 ds S.D. Heij
Loppersum-Westeremden 9.30 ds J. van der Wal
14.30 ds K.A. van der Meer
Schildwolde 9.30 ds C. van Dusseldorp
14.30 kandidaat M.W. van der Veen
Ten Boer 9.15 ds P.A. Slager
14.15 ds L.E. Leeftink
Ten Post 9.30 leesdienst 14.30 leesdienst

CLASSIS GRONINGEN

Bedum 9.30 leesdienst 14.30 leesdienst
Groningen-Noord-West 9.30 ds C.T. Basoski
Viering H.A. 15.30 leesdienst
Groningen-Zuid 9.30 ds C.T. Basoski
16.30 ds H.S. van Hemmen
Haren 9.30 ds P. Drost 16.30 ds P. Drost
Helpman 9.30 ds J.T. Oldenhuis
16.30 Zie Groningen-Zuid
Hoogkerk 9.30 ds E.J. Meijer
14.30 ds C. van Dusseldorp
Onnen 11.00 ds P. Drost 15.00 ds P. Drost
Wetsinge-Sauwerd 11.00 leesdienst
16.30 leesdienst
Zuidwolde 9.30 ds L.S.K. Hoogendoorn
14.15 ds H. Venema

CLASSIS GROOTEGAST

Aduard 9.15 ds S.D. Heij
16.00 ds C. van Dusseldorp
Enumatil 9.00 Br. H. Schipper
14.00 Br. J. Riemer
Grijpskerk-Niezijl 9.30 leesdienst
14.30 leesdienst
Grootegast 9.15 leesdienst
14.15 ds H.W. van Egmond
Kornhorn 9.00 dr A. Bas
14.00 ds J.J. Verwey
Leek 9.30 ds H.D. Bondt
14.15 ds J.T. Oldenhuis
Marum 10.30 dr A. Bas
14.00 ds K.F. Dwarshuis
Oldehove 9.30 ds H. Pathuis
14.15 ds L.G. Boonstra
Zuidhorn 9.30 ds T.K. van Eerden
15.30 ds Jt. Janssen

CLASSIS STADSKANAAL

Hoogezand-Sappemeer Noord 10.45 br H.
Dokter 16.30 br. B. R. Munneke
Hoogezand-Sappemeer Zuid 8.45 br H.
Dokter 16.30 br. H.K. Noordhuis
Mussel 9.30 ds L.E. Leeftink
14.30 ds M. Biewenga
Stadskanaal 9.30 ds E. Woudt
16.30 Ds. G.P.M. van der Linden met CGK
Veendam-Wildervank 9.30 br. E.J. Greving
16.30 ds J.D. van 't Zand
Winschoten 9.30 br Ouwejan
16.30 br. Brink
Zuidbroek 10.00 leesdienst
14.45 J.H. Kuiper

CLASSIS WARFFUM

Baflo 9.30 leesdienst
14.30 ds C. van der Leest
Kantens 9.30 leesdienst
14.30 ds P.A. Slager
Leens 9.15 ds C. van der Leest
14.00 ds H.D. Bondt
Middelstum 9.30 ds P.A. Slager
16.00 ds L.S.K. Hoogendoorn
Roodeschool 9.30 ds T. Groenveld
14.30 ds T. Groenveld
Uithuizen 9.30 ds H. Venema
14.30 ds L.S.K. Hoogendoorn
Uithuizermeeden 9.30 ds H.M. Smit
14.30 ds H.M. Smit
Ulrum 9.15 ds M.H. de Boer
14.30 leesdienst
Winsum 9.00 ds J. Oosterhuis viering H.A.
11.00 ds J. Oosterhuis viering H.A.

CLASSIS DRACHTEN

Drachten-Nijega 9.30 ds K.F. Dwarshuis
14.00 ds A. Krijgsheld
Drachten-Oost 8.45 ds S. de Jong
10.30 ds S. de Jong
16.30 ds K.F. Dwarshuis
Drogeham 9.30 leesdienst
14.00 leesdienst
Frieschepalen 9.30 ds H. de Vries
14.00 ds J. van de Wetering
Noardburgum 9.30 ds J.J. Verwey
14.00 Ds.J.D. van 't Zand met CGK in Veenwouden
Surhuisterveen 9.30 R den Hertog
14.00 ds Th.J. Havinga
Twijzel 9.30 leesdienst
14.00 leesdienst
Ureterp 9.30 ds A. Krijgsheld
14.00 dr A. Bas

CLASSIS LEEUWARDEN

Blije-Holwerd 9.30 ds M.K. Boersema
14.00 ds P. Groen
Dokkum 9.15 Br. R. de Haan
14.00 Br. R. de Haan
Driesum C.A. 13.45 ds M.K. Boersema
Franeker-Sexbierum 9.30 dr J.M. Burger

Heerenveen 9.30 ds P. Groen
16.30 ds M.K. Boersema
Leeuwarden 9.30 kandidaat D. Welfing
16.30 Stud. Y.E. Seong
Sneek 9.30 ds H.J. Siegers
17.00 ds H. de Vries

CLASSIS ASSEN

Assen-Kloosterveen 9.00 ds R.F. Telgenhof
11.00 ds R.F. Telgenhof
Assen-Marsdijk 8.45 ds R.A. Schipper
10.45 ds R.A. Schipper 16.30 F.H. Folkerts
Assen-Peelo 9.30 ds M. Biewenga
16.30 ds L.E. Leeftink
Assen-West 9.30 ds H. Jagersma
16.30 ds W. Jagersma
Assen-Zuid 9.30 ds J. Slotman
16.30 ds J. Slotman
Beilen 9.30 F.H. Folkerts
16.30 ds A. Krijgsheld
Haulerwijk 9.30 ds W. Wierenga
14.00 br. W. Schaaïj
Hooghalen 9.15 br. Harold Pot
14.15 ds R.M. Meijer
Oosterwolde 9.30 leesdienst
16.30 ds E.J. Meijer
Roden 9.30 ds J. Plug
16.30 ds J.P. van Bruggen
Smilde 10.00 ds P.K. Meijer 16.30 leesdienst
Zuidlaren 9.30 ds Th.J. Havinga viering H.A.
16.30 br. H. Steenbergen

CLASSIS HOOGEVEEN

Emmen 9.30 br Hoolsema
16.30 ds S.W. de Boer
Gees 9.30 leesdienst
14.30 leesdienst
Hoogeveen 9.30 br v.d. Linden
16.30 ds R.M. Meijer
Meppel 9.30 ds R.M. Meijer
16.45 ds P.K. Meijer
Ruinerwold-Koekange 11.00 leesdienst
15.30 ds M.K. van Rijswijk
Zuidwolde 9.30 ds M.K. van Rijswijk
15.00 ds C.T. Basoski

ZONDAG 30 OKTOBER

CLASSIS APPINGEDAM

Appingedam 9.30 ds J. van der Wal
14.30 ds J. van der Wal
Delfzijl 9.30 ds H. Drost gez Hst kerk Reformatieherdenking
16.30 ds H. Drost Gez Hoeksteenkerk
Harkstede 9.30 ds J. Kuiper
16.00 ds P. Drost
Loppersum-Westeremden 9.30 ds Th.J. Havinga
14.30 ds J. Kuiper
Schildwolde 9.30 ds C. van Dusseldorp
14.30 ds P. Drost
Ten Boer 9.15 ds S.D. Heij
14.15 ds G.O. Sander
Ten Post 9.30 ds W. Wierenga
14.30 ds R. Ijbema

CLASSIS GRONINGEN

Bedum 9.30 ds M. de Vries
14.30 ds C. van Dusseldorp
Groningen-Noord-West 9.30 ds J.T. Oldenhuis
16.30 ds C. van der Leest
Haren 9.30 ds S.W. de Boer
16.30 ds Th.J. Havinga
Helpman 9.30 ds G. Timmermans
16.30 Zie Groningen-Zuid
Hoogkerk 9.30 ds E.J. Meijer
14.30 ds W.L. de Graaff
Onnen 9.30 ds H. Bos
14.30 ds S.W. de Boer
Wetsinge-Sauwerd 11.00 ds W. Jagersma
16.30 ds L.E. Leeftink
Zuidwolde 9.30 ds C. van der Leest
14.15 ds G. Timmermans

CLASSIS GROOTEGAST

Aduard 9.15 ds H.J.J. Pomp
14.00 ds T. Dijkema
Enmatil 9.00 ds T. Dijkema
14.00 ds J.Th. Rozemuller
Grijpskerk-Niezijl 9.30 ds P.K. van de Kamp
14.30 ds M. de Vries
Grootegast 9.15 ds H.J. Siegers viering H.A.
14.15 ds J.J. Verwey
Kornhorn 9.00 dr A. Bas
14.00 ds G. Bruinsma
Leek 9.30 ds H.D. Bondt Doop en belijdenisdienst
14.15 ds H.D. Bondt Kind en Kerk
Marum 10.30 dr A. Bas 14.00 ds H.D. Bondt
Oldehove 9.30 ds J.Th. Rozemuller
14.15 ds H.J.J. Pomp
Zuidhorn 9.30 ds Jt. Janssen
15.30 ds T.K. van Eerden Muziekteam

CLASSIS STADSKANAAL

Hoogezand-Sappemeer Noord 10.45 ds H.J. Lopers
16.30 ds H. Zeilstra leerdienst
Hoogezand-Sappemeer Zuid 8.45 ds H.J. Lopers
16.30 ds H. Zeilstra
Mussel 9.30 ds M. Biewenga
14.30 ds H. Bos
Stadskanaal 9.30 Ds. G. Huisman (CGK)
Winschoten 16.30 ds A.M. Postma met CGK
OKK in de GKv Reformatieherdenking
Veendam-Wildervank 9.30 ds A.M. Postma
16.30 ds A.J. van Zuijlekom Leerdienst
Winschoten 9.30 ds H. Bos
16.30 ds M. Biewenga
Zuidbroek 10.00 ds H. Zeilstra
14.45 ds H.J. Lopers

CLASSIS WARFFUM

Baflo 9.30 ds A.J. Minnema
14.30 ds M. Beute
Kantens 9.30 ds P.A. Slager
14.30 ds H.G. Gunnink
Leens 9.30 ds M. Beute Aangepaste dienst
14.00 ds A.G. Bruijn
Middelstum 9.30 ds J.P. van Bruggen
14.30 ds P.A. Slager
Roodeschool 9.30 ds H. Wijnalda
14.30 ds L.S.K. Hoogendoorn
Uithuizen 9.30 ds A.G. Bruijn
14.30 ds A.J. Minnema
Uithuizermeeden 9.30 ds L.S.K. Hoogendoorn
14.30 ds H. Wijnalda
Ulrum 9.15 leedsdienst
16.00 ds G. Timmermans
Winsum 9.00 ds J.W. Roosenbrand
11.00 ds J.W. Roosenbrand 16.30 ds J. Oosterhuis

CLASSIS DRACHTEN

Drachten-Nijega 9.30 ds J.H. Tempelman
Viering H.A. 14.00 ds K.F. Dwarshuis
Drachten-Oost 8.45 ds S. de Jong
10.30 ds S. de Jong
16.30 ds T.P. Nap
Drogeham 9.30 ds M. de Meij
14.00 ds M.E. Buitenhuis
Frieschepalen 9.30 ds G. Bruinsma
14.00 dr A. Bas
Noardburgum 9.30 ds M.E. Buitenhuis
14.00 ds M. de Meij
Surhuisterveen 8.00 GJH Vogel Dordrecht
heeft zijn 25jarig Ambtsjubileum
9.30 GJH Vogel Dordrecht heeft zijn 25jarig
Ambtsjubileum
Twijzel 9.30 ds A. Krijgsheld
14.30 ds M.H. de Boer
Ureterp 9.30 ds H. Jagersma
14.00 ds A. Krijgsheld

CLASSIS LEEUWARDEN

Blije-Holwerd 9.30 ds M.K. Boersema
14.00 ds P. Groen
Dokkum 9.15 ds L.G. van der Heide
13.45 ds J. Jongsma dienst in Wouters-
woude
Driesum C.A. 9.15 ds H.H. Meerveld
13.45 ds J. Jongsma gez. dienst met GKv
Dokkum
Franeker-Sexbierum 9.30 ds. D.J.K.G.
Ruiter 16.30 ds H.M. Veurink
Heerenveen 9.30 ds P. Groen
16.30 ds M.K. Boersema
Leeuwarden 9.30 drs J.L. Beuving
16.30 ds P. Groen
Sneek 9.30 ds J.D. van 't Zand
17.00 ds J.D. van 't Zand

CLASSIS ASSEN

Assen-Kloosterveen 9.00 br. Pieter Hak-
voort 11.00 br. Pieter Hakvoort
16.30 ds G.O. Sander
Assen-Marsdijk 8.45 ds J.E. Kramer
10.45 ds J.E. Kramer
16.30 ds R.A. Schipper
Assen-Peelo 9.30 ds L.E. Leeftink
16.30 ds W. Jagersma
Assen-West 9.30 ds G.O. Sander
15.00 ds J. Plug Aangepaste dienst
Assen-Zuid 9.30 ds J.H. Soepenber
16.30 ds G. Meijer
Beilen 9.30 leedsdienst
16.30 ds J.H. Soepenber
Haulerwijk 9.30 br. I. van Apeldoorn
14.00 ds J.D. van 't Zand viering H.A.
Hooghalen 9.15 ds R.A. Schipper
14.15 F.H. Folkerts
Oosterwolde 9.30 Br. F. Folkerts Assen
16.30 ds J.E. Kramer
Roden 9.30 ds J. Plug
16.30 leedsdienst
Smilde 10.00 ds A.H. Driest
16.30 ds R. van Wijnen
Zuidlaren 9.30 br. T. Schutte
16.30 ds S.W. de Boer

CLASSIS HOOGVEEN

Emmen 9.30 ds J. Haveman
16.30 ds J. Haveman
Gees 9.30 ds A.C.N. Geertsema
14.30 ds H. Prins
Hoogveen 9.30 ds L.E. de Jong
16.30 ds M.K. van Rijswijk
Meppel 9.30 ds R.M. Meijer
16.45 ds R.M. Meijer
Ruinerwold-Koekange 11.00 ds M.K. van
Rijswijk
15.30 ds J.B.K. de Vries
Zuidwolde 9.30 ds J.W. van der Jagt
15.00 ds M.K. van Rijswijk

Classis Leeuwarden

Kort verslag, 15 september, 'De Morgenster' Leeuwarden.

Namens de roepende kerk te Buitenpost opent ds. Roel Prins de vergadering met het lezen van Psalm 62. Hij wijst op de rust bij God alleen, die we, zoals de psalm-dichter aangeeft, bij God mogen vinden (vs2) en bij God mogen zoeken (vs6)! We zingen Psalm 131 en ds. Prins gaat voor in gebed. Hij heet ieder welkom.

De afgevaardigden van Buitenpost rapporteren dat alle classiskerken vertegenwoordigd zijn. Ds. Jan Jongsma is preses en ds. Herbert Meerveld assessor van deze classisvergadering. De notulen van de vergadering van 16 juni 2016 worden vastgesteld. Bij de ingekomen stukken is het kort verslag van de PS Noord. De classis Utrecht meldt een brief, die zij aan de GS Meppel gestuurd hebben over gewenste andere vergadertijden. Het 'Platform Kerk en aardbeving in N.O. Groningen' maakt ons deelgenoot van hun zorgen.

Een missive over een samenwerkingsverband CGK en GKv in Franeker komt aan de orde op een voortgezette vergadering in december.

Deputaten Fryske Earetsjinsten hebben hun jaarrapport uitgebracht. Daarvan wordt met dankbaarheid kennis genomen. De classis Drachten wordt geïnformeerd over de beoordeling van het rapport door de classis Leeuwarden.

De kerk van Buitenpost vraagt medewerking van de classis bij het ontslag van ds. Roel Prins vanwege het aannemen van het beroep dat de kerk te Leek op hem heeft uitgebracht. De vereiste stukken hiervoor zijn ter tafel. De preses reikt ds. Prins de akte van ontslag van de classis Leeuwarden uit onder dankzegging voor al het werk dat door hem gedurende elf jaar in de classis Leeuwarden en voorheen in de classis Buitenpost is verricht.

De kerk van Dokkum zal de classis vertegenwoordigen bij het afscheid van ds. Prins op zondag 30 oktober.

De kerkvisitatierapporten worden in besloten vergadering besproken.

De regeling voor vacaturebeurten in 2016/2017 wordt vastgesteld.

Op verzoek van de vacante kerk van Leeuwarden wordt als consulent benoemd ds. P. Groen.

Volgende vergadering op D.V. 19 januari 2017 in 'De Morgenster' te Leeuwarden. Aanvang: 19.45 uur. Opening: kerk te Driesum. Ds. H.H. Meerveld zal dan preses zijn en ds. J.D. van 't Zand assessor.

Ds. Herbert Meerveld gaat voor in dankgebed. De preses schorst de vergadering tot 15 december.

Namens de classis, Gerhard Hup, deputaat-secretaris



ds. Roel Prins gaat van Buitenpost naar Leek

[COLOFON]

verschijnt 2-wekelijks op zaterdag

Uitgave

Connect Printmedia bv te Bedum

Realisatie

Scholma Druk bv te Bedum

Vormgeving

NoordPReof Producties te Bedum

Aanleveren kopij

kerkbode@scholma.nl,
Industrieweg 4, 9781 AC Bedum
Uiterlijk de vrijdag in de week voor
verschijning voor 10.00 uur

Administratie

kerkbode@scholma.nl,
Industrieweg 4, 9781 AC Bedum,
Tel. 050-301 36 36

Redactie

ds. P. Groen, ds. R. Ijlbema,
ds. H. Venema, ds. J. van der Wal

Kernredactie

ds. A.H. Driest, ds. J.H. Kuiper, ds. G.O. Sander.
Correspondentie en boeken ter recensie
via adres onder 'Administratie'

Freelancers

Siske van Oostrum, Janny Kremer-Staal,
Els Dijkema-van der Linden.

Abonnementsprijs 2017: € 49,25

abonnementsgeld loopt van 1 januari t/m
31 december

Advertenties

acquisitie en verkoop: dhr. J. Hoogenboom,
info@hoogenboom-communicatie.nl, tel.
050-409 12 04, fax. 050-409 12 52

Opzeggingen

opzegging van het abonnement dient schriftelijk of per e-mail te worden doorgegeven aan het administratieadres. Opzeggingen worden verwerkt met ingang van de 1^e dag van het nieuwe kwartaal

Nieuw abonnement

kan op elk moment ingaan. Na ontvangst van de aanmelding zal deze zo spoedig mogelijk verwerkt worden en wordt het abonnement per ingang van veelal de eerstvolgende editie aangegaan

Betaling

van het abonnementsgeld aan het administratieadres, NL96 INGB 0663 0926 20 t.n.v. Administratie Gereformeerde Kerkbode.

Website

www.kerkbode.nl

Voor mensen met een leesbeperking

De Gereformeerde Kerkbode is voor mensen met een leesbeperking ook verkrijgbaar in braille, grootletter en digitale vorm bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, tel. 0341-56 54 99

Foto's

www.sxc.hu

EEN SUCCESVOLLE BUSINESS IN EEN GESLOTEN GEBIED. ALS VROUW. HOE MOOI IS DAT!

VERRE NAASTEN 
— geloof delen wereldwijd —

Wat veel moslimlanden met elkaar gemeen hebben, is dat het erg moeilijk en vaak ook streng verboden is om het christelijk geloof uit te dragen. In veel landen worden christenen met de nek aangekeken of gearresteerd zodra publiekelijk bekend is dat ze (actief) christen zijn. Gelovigen nemen dus een enorm risico door te kiezen voor Jezus. Toch weerhoudt dat christenen er niet van om in deze zogenoemde ‘Gesloten Gebieden’ aan de slag te gaan. Om de bevrijdende boodschap van Gods evangelie ook in gesloten gebieden bekend te maken, biedt Drenthe Mission | Verre Naasten steun aan Missionaire Wereldwerkers.

risico

Tentenmakers

Met de mogelijkheden die er zijn, proberen christenen in deze Gesloten Gebieden in woord en daad toch het evangelie te delen. Bijvoorbeeld door bijbelvertaalwerk, radio-uitzendingen of als ‘tentenmakers’: christenen die daar wonen en een gewone baan hebben, maar daarnaast contacten leggen met niet-christenen om het evangelie te delen. Ook deze tentenmakers worden financieel ondersteund via ons programma ‘Missionaire Wereldwerkers’. Vanuit veiligheidsoverwegingen kunnen hun namen, woonplaatsen en projecten niet bekend worden gemaakt.

‘Mister X’

Een van die tentenmakers is ‘mister X’. Hij is als trainer werkzaam in zo’n Gesloten Gebied. Deze gebieden liggen vooral in dat deel van de wereld dat wordt aangeduid als de islamitische wereld: landen rond de Middellandse Zee en de Rode Zee in het Nabije-Oosten, en landen in Centraal-Azië. Een van de belangrijkste dingen die ‘mister X’ daar doet, is het zelfstandig

maken van vrouwen door middel van trainingen over microkredieten. Hij vertelt: “De afgelopen jaren maanden heb ik verschillende trainingen in de lokale taal gegeven aan grote groepen vrouwen. De trainingen hadden als doel de vrouwen bewust te maken van hun talenten, verantwoordelijkheden en hoe je succesvol een business kunt opbouwen. Veel vrouwen kregen een ook een microkrediet. We hebben al mooie resultaten voorbij zien komen! Het is bemoedigend om te zien dat de vrouwen hun verantwoordelijkheid nemen en het krediet terugbetalen. Zolang de vrouwen trouw terugbetalen, komt een ieder aan de beurt om een microkrediet te ontvangen. Dat betekent dat ze goed zaken doen en dat het microkrediet hen helpt om zelfstandig in hun levensonderhoud te voorzien. Daar word ik blij van. En ervaar ik Gods zegen.”

Dromen, werken en terugbetalen

Samia is één van de vrouwen die een microkrediet ontving. “Een restaurant beginnen en daarmee mijn eigen geld verdienen, dat is mijn droom! Met behulp van de microkrediettraining én een microkrediet open ik binnenkort een klein restaurantje op straat. Met de opbrengst kan ik het krediet terugbetalen. Met dat geld kunnen weer andere vrouwen een micro-krediet krijgen om zelf aan de slag te gaan. Het is een belangrijke stap om minder afhankelijk te worden van anderen en



op termijn zelf een gezinsinkomen te verdienen. Dat maakt me trots!”

Kijken naar de toekomst

Mister X: “Met het project microkredieten trainen we vrouwen om goed met hun financiën om te gaan. Met als doel hen op langere termijn in hun levensonderhoud te laten voorzien. Een ander doel is hen klaarstellen om zelf een lening aan te vragen bij de bank en daar een bankrekening te openen. Het is geweldig om te zien hoe God onze inspanningen zegent. Tegelijkertijd is er veel om voor te bidden. Zonder gebed komen wij nergens. Gebed voor trainingen die nog komen, en dat ik de taal goed spreek én versta! Voor wijsheid, kracht en moed. Om zo een kanaal te mogen zijn van Gods Liefde.”



Tekst: Sietske van der Herberg

Beeld: Verre Naasten

Dankdag 2016: droom, deel, dank en heb lief!

Op woensdag 2 november 2016 vieren we Dankdag: we danken God voor alles wat Hij ons geeft. Onder het thema ‘Droom, deel, dank en heb lief!’ vraagt Drenthe Mission | Verre Naasten giften voor het buitenlandse mission-werk van de kerken in Drenthe. Deze Dankdag is dat een microkrediet-programma in Oost-Afrika. Een missionaire wereldwerker werkt in dit Gesloten Gebied.



Dankdag
2 november
2016
|

Droom, deel
DANK
en heb lief!

Deel je geloof, uit dankbaarheid

www.verrenaasten.nl/dankdag2016

VERRE NAASTEN
— geloof delen wereldwijd —





ds. Ton
Huttenga

DOMINEE VOOR STUDENTEN

Wat houdt het in om predikant voor studenten te zijn? Nog steeds zijn er jongeren én ouderen die dit verschijnsel niet kennen. De term 'studentenpastoraat' komt soms zwaar over. Je moet wel hele grote problemen hebben, als je op die instelling een beroep doet. Dat is niet het geval! Maar wat dan wel?

Je kunt een studentenpredikant vergelijken met een ziekenhuis-, krijgsmacht of justitiepredikant en er zijn nog wel meer. Zo'n dominee werkt voor een bepaalde doelgroep. Gevolg is natuurlijk, dat hij of zij van deze groep mensen meer afweet dan de gemiddelde gemeentepredikant en ook meer tijd voor hen heeft. De ziekenhuispredikant bijvoorbeeld is van veel ziektes op de hoogte, maar vooral ook van wat het is om ziek te zijn, en om een aantal dagen in de sfeer van een ziekenhuis te moeten leven. Uiteraard ook hoe zij of hij het ziek zijn zal verbinden met gelovig of christen zijn. De studentenpastor kent de universiteit en de hogeschool. Hij heeft weet van colleges, werkgroepen en practica, van tentamens, scripties en promoties, en van de stress deze alle met zich mee kan brengen, van studie- en studentenverenigingen, de gewoonten die daar heersen en de lol die men daar met elkaar heeft, maar ook daar speelt stress een rol. En de pastor is er ook op uit om een verbinding te leggen tussen al die zaken en het christelijk geloof. Hoe doet hij dat? Omdat ik een man ben, gebruik in het vervolg maar 'hij' en niet 'zij.'

De gespreksgroep

Een belangrijk middel om 'de student' en 'geloof en kerk' met elkaar te verbinden is de gespreksgroep. Studenten discussiëren graag. Dat kunnen ze in een kerkdienst niet, maar in zo'n groep wel. Ik geef hun daar volop de gelegenheid voor. Dat weten ze ook van mij. 'Je kunt hem alles vragen en alles tegen hem zeggen', zo hoor ik ze wel eens over mij praten. Het is niet altijd gemakkelijk om 'studenten' en 'geloof en kerk' met elkaar te connecten. 'Geloofszaken' kun je niet bewijzen, zoals dat in de wetenschap met allerlei zaken wel gebeurt. Wil dat nu zeggen, dat we in een gespreksgroep de overtuigingen van het geloof alsnog gaan bewijzen? Nee. Maar wat ik wel doe is: laten zien dat wat God doet en in de Bijbel beschreven wordt vaak dichter bij onze logica staat dan mensen denken. Ik geef het volgende voorbeeld.

In Exodus 5: 22 geeft Mozes God er de schuld



Gespreksgroep voor studenten

van dat het volk Israël zelf stro moet verzamelen en tegelijk dezelfde voorraad stenen moet bakken als daarvóór, met als gevolg dat de Israëlitische opzichters worden afgeranseld wanneer de Israëlieten gedurende een aantal dagen wel stro verzamelen, maar niet dezelfde hoeveelheid stenen bakken (5: 14).

Dit is een begrijpelijke gang van zaken: de Israëlitische opzichters ('verdeel en heers') worden gestraft door hun hoogste superieur (de farao) en beklagen zich hierover bij hun toekomstige superieur, Mozes, en die beklagt zich weer bij zijn superieur, God. Zo gaat het ook tegenwoordig nog wel. De één schuift zijn verantwoordelijkheid af op de ander. Maar het is wel kortzichtig. De opzichters letten alleen op hun eigen korttermijn belang en niet op de toekomstige bevrijding van Israël. Zelfs Mozes denkt daar niet aan of maar ten dele. Gebrek aan geloof hindert hier het verstand.

Belijdeniscatechisatie

Ik geef ook belijdeniscatechisatie. Dat gaat op deze manier. In het najaar volgt men één of meer gespreksgroepen. Die vormen de aanloop tot de specifieke belijdeniscatechisatie die ik na de jaarwisseling geef. Een geschikte groep in het najaar is Barriers Away. De deelnemers

noemen zelf een aantal hindernissen waar ze tegenaan lopen. Eén van die hindernissen is bijna altijd, waaróm men belijdenis moet doen. Waarom die ceremonie? Het staat nergens in de Bijbel dat dat moet.

Tijdens de belijdeniscatechisatie, waarvoor de studenten ook zelf de onderwerpen mogen noemen, komt die vraag altijd weer terug. Ik laat hen dan eerst ventileren wat precies hun probleem is en geef daar alle ruimte voor. Daar ga ik dan op in. Ik leg ook uit, waarom wij in de kerk ceremonies hebben en wat het nut daarvan is. Meestal helpt dit. Een enkele keer maakte ik mee, dat een student het toch moeilijk bleef vinden maar wel bereid was om zijn belijdenis in de kerk uit te spreken. Toen ik enige tijd na de belijdenisdienst vroeg hoe hij dezer ervaren had, zei hij dat het toch wel mooi was geweest.

Eén-op-één gesprek

Als je een keer een gespreksgroep hebt meegemaakt, kun je ook de vrijmoedigheid krijgen om een persoonlijk gesprek met de studentenpastor aan te gaan. Je hebt hem kunnen observeren en bijvoorbeeld gezien dat hij geen oordelen uitspreekt, maar aan ieder de ruimte geeft om haar of zijn mening te zeggen.

Zulke gesprekken voer ik graag. Het is fijn om iemand te helpen door te luisteren, vragen te stellen om één en ander uit te leggen of nog iets meer informatie te geven, en dan een paar mogelijkheden te noemen waardoor de ander toch weer verder kan. Het is één van de beide redenen waarom ik predikant geworden ben. De andere reden was, dat ik graag wilde uitleggen wat in een bepaald Bijbelgedeelte werd bedoeld. Intussen heb ik begrepen, dat de Bijbel ingewikkelder is dan ik toen dacht en 'de mens' ook. Maar ik heb dat als een uitdaging gezien en zie dat nog steeds zo.

De persoonlijke gesprekken - soms ook met twee studenten - gaan over allerlei onderwerpen zoals:

- wel of niet kerkelijk betrokken zijn
- kerkkeus, a.s. huwelijk
- omgang met 'gewone jongeren' op de catechisatie of de vereniging in de thuiskerk
- contact met niet-gelovige medestudenten
- studievertraging
- verhouding tussen geloof en wetenschap

De gesprekken zijn vertrouwelijk. Als ik rapporteren moet, bijvoorbeeld omdat ik het gesprek op verzoek van een kerkenraad voer, overleg ik met de student: 'Wat kan ik doorgeven.' Alleen dat geef ik dan door.

Pastoraat van de presentie

Wat ook van belang is om 'student zijn' en 'kerk en geloof' met elkaar te verbinden is, wat officieel uitgedrukt, het pastoraat van de presentie. Dat wil zeggen dat ik op allerlei plekken en momenten waarop studenten aanwezig zijn ook zoveel als ik kan aanwezig wil zijn. Dat kan zijn



Ga ik belijdenis doen?

op de KEI-markt (voor de eerstejaars), in de universiteitsbibliotheek (UB) of andere studiezalen van RuG (Rijksuniversiteit Groningen) en Hanze Hogeschool (voor hoger beroepsonderwijs), in de sociëteiten van de christelijke studentenverenigingen en bij activiteiten van hen. Ook digitaal: via mails en Facebook, vooral bij bijzondere gelegenheden zoals een verjaardag of het slagen voor een examen.

Op al die plekken en momenten, heb ik gemerkt, is het van betekenis dat ik er ben. Ik ben daar als iemand die aandacht voor hen heeft. Maar ook als vertegenwoordiger van 'kerk en geloof', of nog sterker: van God. Waarschijnlijk is niet iedereen zich dat evenzeer bewust, maar uiteindelijk zal men weten dat ik daar dan ben omdat ik mij door 'een instantie' en door 'Iemand' geroepen voel om daar op dat moment te zijn. Het is mooi als we wat woorden kunnen wisselen of zelfs een kort gesprek kunnen voeren. Maar zelfs als dat niet kan, hebben zulke ogenblikken betekenis.

Tenslotte

Waarschijnlijk is het niet nodig dat ik dit schrijf, maar toch: als u of jij denkt: 'Hé, dit is iets voor ...' Overleg dan eerst met haar of hem en geef pas daarna de naam door of, nog beter, laat zij of hij zelf contact opnemen. Dat kan via info@studentenpastoraatgroningen.nl. Zie ook www.studentenpastoraatgroningen.nl ■



Els Dijkema-
van der Linden

ER IS IETS BOVEN GRONINGEN...

Er is méér op de markt. Veertig jaar Gods liefde onder de Martinatoren in Groningen

Midden op de Grote Markt staat één keer in de veertien dagen de marktwagen van 'Kruispunt' met enthousiaste vrijwilligers die Gods boodschap van liefde en redding voor de mensheid willen doorgeven. Dat doen ze al veertig jaar lang. Een jubileum. En een interview...

Edie Gunnink (7 jaar ervaring) en Liza Smid (3 jaar ervaring) vertellen over die veertig jaren, over belang en bekendheid van de standplaats, over korte en langere contacten maar vooral over de boodschap dat geen mensenleven uit Gods hand valt en hoe je vanuit je eigen geloof daarvan wat mag uitstralen.

Wat is 'Kruispunt'?

Een activiteit om te evangeliseren op de Grote Markt in Groningen. In 1976, nu veertig jaar geleden werd Evangelisatiecommissie-Zuid in het leven geroepen. In 1991 is de naam veranderd in: Vereniging voor EvangelisatieProjecten (V.E.P.) te Groningen. Dat is bij notariële akte vastgelegd en waarborgt het bestaansrecht. Je hebt bijvoorbeeld te maken met marktvergunningen, de Kamer van Koophandel en de juiste chauffeurspapieren voor het vervoer van een marktmiddel. De naam 'Kruispunt' bestaat sinds twee jaar en verwijst naar momenten dat je de keuze kan maken om een andere kant op kan gaan en je oude

leven achter je laten.

Anders dan vroeger werkt Kruispunt los van de Classis. Wel wordt verantwoording afgelegd aan de kerken. Dat zijn de kerken van de classis Groningen van zowel GKv als CGK. Verder is er contact met de Martinikerk en daarbij horende Protestantse kerken en de NGK. Die kerken geven giften en krijgen een jaarverslag en een jaarbegroting.

Professionele aanpak

De kraam stond eerst op de Westerhaven en in de Haddingedwardsstraat was de 'Lichtboei', een koffiehuis waar je even op verhaal kon komen. Daar kon je aan bijbelstudie doen en er werd veel gezongen. Bij alle activiteiten zijn heel veel mensen betrokken geweest. Edie benadrukt: "Daar zijn we heel dankbaar voor! In de voorbereidingen voor het jubileumfeest gaan we onder anderen de kerken benaderen om mensen de gelegenheid te geven zich aan te melden. Zo hopen we iedereen te bereiken. Er zijn veel vriendschappen ontstaan". De activiteiten wisselden. Sinds vier jaar is de Lichtboei gesloten. Het gebruik van de nieuwe marktwagen is een hele vooruitgang, het vroegere gehannes met een plank- en zeiltje in aanmerking genomen. Vrijwilligers moesten soms vechten tegen de elementen en het materiaal om uit te delen, kon nat en vies worden. Een professionele aanpak zorgt er ook voor dat je serieus genomen wordt.

Hoeveel vrijwilligers zijn er nu?

Edie en Liza kijken wat zuinig: "We werken op de markt gewerkt met ongeveer 21 vrijwilligers in de leeftijd van 23 tot 85 jaar. Het zou fijn zijn als er meer mensen bij kwamen. Het gevaar om je plek op de Grote Markt kwijt te raken - en daarmee de mogelijkheid om iets van Gods liefde uit te stralen - vanwege onderbezetting, is niet ondenkbeeldig".

Wie komen er op het Kruispunt af?

Edie en Liza antwoorden bijna tegelijk: "Heel divers." Liza: "Er komen veel Duitsers en Engelstaligen. Veel studenten. Voor kinderen ligt er altijd wat om mee te nemen en er liggen bijbels voor bijna iedere leeftijd. Tieners herinneren zich gelovige grootouders. Ouderen die



zelf niet meer naar de kerk gaan, hebben over het algemeen hun keuze definitief gemaakt naar eigen zeggen. Te veel meegemaakt en teleurgesteld in de mensheid om er nog eens weer aan te beginnen. Als er toch een gesprek volgt, is dat winst. Zolang er communicatie is, is er hoop. Soms heb je moeilijke gesprekken, dan kan je steun zoeken bij je collega want je staat in een dienst altijd met zijn tweeën. Dan kan je elkaar afwisselen (handig bij het uitdelen van attenties) en aanvullen.

Heb je ook te maken met weerzin?

Edie: "Je leert die signalen wel herkennen. Nooit forceren! Ik wilde eens een kleurplaat aan een kind achterop een fiets geven. De vader keek om en zei: 'Pas op hè!' Hij wilde het echt niet hebben". Liza weet nog dat een ander kind zijn moeder, die doorgelopen was, achterna rende met: "Mamaaa, mag ik een bijbel?"

Zo raak je in de anekdotes verzeild.

Heb je er nog eentje?

Liza: "Er was een Joodse man die in de oorlog als kind op een onderduikadres terecht kwam. Dat waren christelijke mensen. Hij heeft zich laten dopen en kwam regelmatig even langs bij de kraam. Hij verzuimde niet te vertellen dat we gelijk hadden, maar dat hij zijn vrienden in de synagoge ook nog regelmatig bezocht. Of die groep tieners die voor catechisatie als opdracht een kwartiertje gingen evangeliseren onder toezien van de jeugdleider. Vergeet ook niet die man die naar onze kraam komt, zijn ogen over het materiaal laat glijden, een bijbel in het Arabisch ziet liggen, zijn duim opsteekt en vertrekt. En..."

Nou ja, verhalen genoeg dus. Liza vertelt dat bij het uitdelen van een tekstkaartje of iets dergelijks, mensen niet altijd gelijk reageren maar na een paar meter verder slenteren toch even gaan kijken wat ze nou precies gekregen hebben.

Hoe ligt Kruispunt zelf in de markt?

Liza: "Er is goed contact met de kraamhouders om ons heen. Als er iemand schreeuwend over de markt komt, is iedereen alert. We horen er gewoon tussen. Wie ons niet wil, zie je ook wel scherp wegstijgen en met een grote boog om de wagen heen lopen. Anderen lopen gewoon langs en sommigen laten zich aanspreken of komen zelf met soms levensvragen maar ook gewoon een opmerking."

Edie lacht. "Al zou je het maar om die ene persoon doen waar je een gesprek mee begonnen bent. Je steekt er veel energie in maar krijgt er veel voor terug. Het is ook voor jezelf een blijvende leerschool. Je mag doen wat bij je past. Elke vorm is goed, als je het doel maar voor ogen houdt en kijkt naar wat je verantwoordelijkheid is en wat je los moet laten. Ik bid altijd of God de mensen naar de marktwagen laat komen. Ik hoef alleen maar eerst te groeten en



een opening te vinden. Bij mensen met heftige verhalen denk ik wel eens dat ik ze nog maar eens moet bellen maar als God wil dat het een vervolg heeft, komen ze wel weer of doet Hij het op een andere manier. Er zit ook iets ontspannends in, want wij mogen zaaien en hoeven niet te denken dat we ook de oogst moeten binnenhalen. Durf beschikbaar te zijn."

Wat voor vaardigheden moet je hiervoor bezitten?

"Er zijn! Openstaan voor mensen en de kansen die je geboden worden. Groeten. En willen groeien in een nieuwe uitdaging. Je hoeft er geen theologie voor gestudeerd te hebben of je zorgen maken of de mensen je aanwezigheid accepteren". Liza vult aan: "Bovendien is het begin van je gesprek, als dat al plaatsvindt, heel basaal. Je begint niet gelijk over de kerk. Vraag eerst maar eens of iemand weet wat een bijbel is en vergeet niet dat God mensen vrij laat om keuzes te maken."

Wat moet absoluut in dit interview vermeld zijn?

Liza: "Dat we God heel dankbaar zijn voor al die jaren. Het is genade, dat het zo heeft mogen gebeuren. Dat het mag bestaan! En hoe we ook heten en in wat voor vorm iets ook gegoten wordt, we hopen door te gaan. Redding is te belangrijk en te kostbaar om te laten liggen. Hopelijk komen er meer mensen bij die het avontuur willen aangaan en beschikbaar willen zijn".

Tot slot.

Er is méér op de markt! Iets dat geen geld kost maar in overvloed gegeven en aangeprezen wil zijn omdat de prijs er voor al betaald is. Veel langer dan veertig jaar terug. ■

evangelisatie.het.kruispunt@gmail.com;

facebook: Evangelisatie Het Kruispunt

jubiläum-
feest op
28 oktober

Bijbelstudiemethode OPEN -

ontdekkend bijbellezen voor jongeren

Deze methode richt zich op een 'gat in de markt'. Als jongeren van de catechese afkomen en zelf aan de slag gaan in verenigingsverband, gespreksgroepen of in studiegroepen, is er niet zoveel materiaal voor hen beschikbaar. Deze methode wil juist deze jongeren een eigentijdse studiehandreiking geven, die het bijbellezen stimuleert.

Eerste indruk

Op het eerste gezicht is het een erg aantrekkelijke en veelzijdige methode. Het boek is mooi vormgegeven. Mooie kleuren, helder lettertype. De bijhorende internetsite van het boek ziet er goed en professioneel uit. Veel beeldmateriaal aanwezig. Daarnaast is er een boekenlegger in het boek wat 'slow-reading' uitlegt en je leert om echt stil te staan bij een bijbeltekst. Een mooie methode voor de persoonlijke stille tijd. Hier wordt in elk hoofdstuk aandacht aan

Een oude methode om de Bijbel te lezen (*Lectio Divina* uit de kloostertraditie) vertaald naar deze tijd.

Slow reading is het langzaam, luisterend en liefdevol lezen van een korte bijbeltekst.

Lees in stilte, met aandacht en met de verwachting dat de heilige Geest je iets te zeggen heeft!



• **Word stil – Rest – Silentio**

Gebruik, als dat je helpt, een rustig muziekje om je hoofd tot rust te brengen en je aandacht op de tekst te richten.

• **Lees de bijbeltekst – Read – Lectio**

Lees de tekst meerdere keren, eventueel hardop. Schrijf de tekst op en laat het woord voor woord tot je doordringen.

• **Betrek het op jezelf – Reflect – Meditatio**

Met welke *mindset* zit je hier? Wat speelt er in je leven? Wat heeft deze tekst met jouw situatie te maken?

• **Bespreek het met God – Respond – Oratio**

Bid en bespreek je gedachten over de tekst met God. Bevraag Hem, dank Hem, huil uit bij Hem, prijs Hem...

• **Laat je verrassen – Rest – Contemplatio**

Wacht af of God je een boodschap geeft, een beeld of het besef van zijn liefde voor jou. Ontdek dat Hij je aankijkt en kom tot rust in zijn aanwezigheid.

Op www.ontdekkendbijbellezen.nl staan tips voor muziekfragmenten als inleiding of afsluiting bij *slow reading*.

Een oude methode om de Bijbel te lezen (*Lectio Divina* uit de kloostertraditie) vertaald naar deze tijd.

Slow reading is het langzaam, luisterend en liefdevol lezen van een korte bijbeltekst.

Lees in stilte, met aandacht en met de verwachting dat de heilige Geest je iets te zeggen heeft!



• **Word stil – Rest – Silentio**

Gebruik, als dat je helpt, een rustig muziekje om je hoofd tot rust te brengen en je aandacht op de tekst te richten.

• **Lees de bijbeltekst – Read – Lectio**

Lees de tekst meerdere keren, eventueel hardop. Schrijf de tekst op en laat het woord voor woord tot je doordringen.

• **Betrek het op jezelf – Reflect – Meditatio**

Met welke *mindset* zit je hier? Wat speelt er in je leven? Wat heeft deze tekst met jouw situatie te maken?

• **Bespreek het met God – Respond – Oratio**

Bid en bespreek je gedachten over de tekst met God. Bevraag Hem, dank Hem, huil uit bij Hem, prijs Hem...

• **Laat je verrassen – Rest – Contemplatio**

Wacht af of God je een boodschap geeft, een beeld of het besef van zijn liefde voor jou. Ontdek dat Hij je aankijkt en kom tot rust in zijn aanwezigheid.

Op www.ontdekkendbijbellezen.nl staan tips voor muziekfragmenten als inleiding of afsluiting bij *slow reading*.

gegeven. Het taalgebruik sluit goed aan bij de oudere jongere. Er zitten erg veel invalshoeken in het boek. Het is even wennen hoe de methode werkt. Net als een moeilijk bordspel. Je moet er wel even voor gaan zitten.

Als je verder kijkt

De verschillende hoofdstukken hebben goede invalshoeken. Er is veel aandacht besteed aan het dichtbij brengen van de bijbelse personen, aan de aansluiting van de bijbel bij de leefwereld van de jongere. Dat is ook goed gelukt. Er worden regelmatig bijbelgedeelten in verhaalvorm uitgewerkt. Dit is een voordeel omdat het dan dichtbij je eigen leven komt en je met andere ogen naar bekende verhalen kijkt. Dit is ook een nadeel. Het kleurt dingen in die niet zo hoeven te zijn.

De vragen zijn niet allemaal even sterk. Verschillende oefeningen zijn erop gericht om te checken wat jij weet van het verhaal in de Bijbel

en wat misschien in de loop van de jaren via kinderbijbels in je hoofd is blijven hangen, maar wat niet echt in de Bijbel staat. Via de vragen die je als groep of alleen kunt behandelen komen de bijbelse personen dichtbij en midden in jouw leven te staan. Wat kun je leren van hun omgang met God? De vragen zijn soms behoorlijk dichtbij en confronterend. Het is ook niet altijd duidelijk wat er met de vraag wordt bedoeld.

Wat ik mis zijn 'begrijpend lezen' vragen. De vragen gaan vrij snel naar het persoonlijke vlak. Daardoor is er wel weinig aandacht voor bijbelstudie. De nadruk ligt meer op identiteitsontwikkeling. En dat is gezien de doelgroep begrijpelijk.

Daarnaast is het een misser dat er bij de bespreking van het boek Jona veel ruimte is voor een symbolische opvatting van het verhaal. Het gesprek komt zo wel op gang, maar of dat op deze manier het beste gebeurt roept mij vragen op.

De methode heeft goede aandacht voor de verschillende leerstijlen van jongeren. Zo is er aandacht voor lezen, voor discussie, voor muziek.

Er zit bij elk hoofdstuk een weekagenda voor verdere bijbelstudie.

Samenvattend

Als je met een kring op weg gaat en een uitdagende bijbelstudie met jongeren wilt hebben is dit een bruikbare methode. Ik heb nog geen handleiding voor de leider kunnen ontdekken, maar ik denk ook niet dat dat nodig is. Als je als leider eerst zelf het hoofdstuk doorwerkt ben je al een heel eind op weg. Het is wel aan te raden om nog wat meer verdiepende bijbelstudie erbij te betrekken. Je zult de jongeren en jongvolwassenen zeker prikkelen met deze methode en het vele beschikbare beeldmateriaal. Dat is regelmatig sterk gevonden.

N.a.v. OPEN - Ontdekkend bijbellezen voor jongeren - Bijbelse personen. ISBN: 978-90-5881-925-3

OPEN - Ontdekkend bijbellezen voor jongeren - Bijbelboeken. ISBN: 978-90-5881-926-0
Uitgeverij Buijten en Schipperheijn B.V.
Adviesverkoopprijs: € 13,90
Doelgroep: 18 jaar en ouder

Opvallend: Er is een site met allerlei materiaal, film en muziek bij deze bijbelstudiemethode.
www.ontdekkendbijbellezen.nl

Gerande Sikkema-Aalvanger



[EVEN VOORSTELLEN]

Nieuw redactielid

Even voorstellen

Sinds kort mag ook ik meewerken aan de Gereformeerde Kerkbode van Groningen, Fryslan en Drenthe. Mijn naam is Gerande Sikkema-Aalvanger. Samen met mijn man en drie jonge kinderen woon ik in Sint Annen, een gezellig, klein dorpje tussen Bedum en Ten Boer. Na de middelbare school ben ik gaan studeren in Zwolle, aan wat toen nog de Gereformeerde Hogeschool was. (Nu is dat de VIAA geworden). Daar ben ik in 2008 begonnen aan de studie Godsdienstdocent/Pastoraal Werker. Na twee jaar heb ik de tak van Godsdienstdocent gekozen, omdat ik graag werk in de praktijk.

Catecheet

Daarnaast vind ik het erg mooi om met jongeren te werken. Zij hebben regelmatig een frisse blik. Tegelijk vind ik het mooi om de jongeren te leren wat we in de kerk allemaal doen en waarom, wat er in de Bijbel staat en wat een geweldige Verlosser wij mogen hebben! In 2013 ben ik afgestudeerd als godsdienstdocent met een scriptie rondom het onderwerp duurzaamheid. Een jaartje later dan normaal, maar wel twee kinderen rijker. Sinds 2010 ben ik aan het werk als professioneel catecheet en ik heb in verschillende kerken binnen de GKv mogen werken. Daar werk ik allereerst als catecheet, maar denk ik daarnaast ook mee over de invulling van de catechese en over visie stukken. Zo ben ik aan het werk geweest in de kerken van Ten Boer en Loppersum rondom de Basiscatechese, om kinderen jonger kennis te laten maken met de catechisatie. Sinds kort ben ik daarnaast ook bezig met het onderwerp Kind & Kerk. Er zijn tegenwoordig zoveel mooie mogelijkheden om kinderen en jongeren kennis te laten maken met het evangelie!

Kees en ik runnen samen een Bed&Breakfast om in ons financieel onderhoud te voorzien. Dat houdt praktisch in dat ik mijn eigen tijd behoorlijk flexibel kan indelen en ruimte heb voor het werk in de kerk. Daarin mogen we de zegen van God zien. Ik hoop de komende tijd mee te werken aan de Kerkbode rondom thema's die raakvlakken hebben met mijn opleiding en ontwikkeling tot nu toe. Verder sta ik open om nieuwe dingen te onderzoeken en te leren.



Christelijke organisaties lanceren leescampagne BeLEEF de Bijbel

Verhalen uit de Bijbel komen tot leven in de nieuwe leescampagne BeLEEF de Bijbel. In de laatste week van oktober duiken tal van studentenverenigingen, kerken en studiegroepen diep het Bijbelverhaal in. De campagne is een initiatief van Wycliffe Bijbelvertalers, Studentenbeweging IFES, Jeugd met een Opdracht en Navigators. Ze worden in de campagne gesteund door een groeiend aantal kerken en organisaties. 'Met BeLEEF de Bijbel willen we Nederlandse christenen een nieuwe ontmoeting met de Bijbel aanbieden', zegt woordvoerder Arend Pleysier. 'De Bijbel is ongekend veelzijdig: het is geen bundel regels en geboden, maar Gods verhaal met ons. Welke rol jij speelt in dat verhaal, ontdek je tijdens BeLEEF de Bijbel.'



De opzet is eenvoudig: in de laatste week van oktober komen groepjes bij elkaar om met een bijbelverhaal of -boek aan de slag te gaan. Samen lees je de tekst, hardop. De organisatie biedt handreikingen om het verhaal nog meer tot leven te laten komen. Dat kan door de manier van lezen, de locatie, of nog anders. Na aanmelding via www.beleefdebijbel.nl ontvangen deelnemers praktische tips en verwerkingsvormen. BeLEEF de Bijbel biedt een oase aan rust en verrassing in een hectische samenleving. "Snel en kort is de nieuwe norm. Bijbelbelevers doen het anders: niet even een snelle douche, maar een volledige onderdompeling in de Bijbel. Want Bijbelverhalen staan nooit op zichzelf. Als Jezus je oproept om je vijanden lief te hebben, wat is er dan net daarvoor gebeurd? En hoe reageren zijn leerlingen een dag of een week later? Daar kom je pas achter als je het hele plaatje bekijkt. Dat is precies wat we tijdens BeLEEF de Bijbel gaan doen."

Groninger kerkdienst Amsterdam

Le binnen roupen

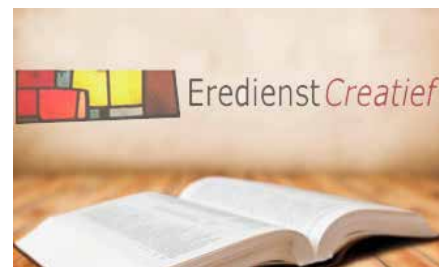
Op zondag **30 oktober** wordt voor de tiende keer een Groninger dienst in de Oude Lutherse Kerk in Amsterdam gehouden. In deze jubileumdienst gaat ds. Harry Donga voor. De bekende Groningse schilder Henk Helmantel exposeert zijn kunstwerken en vertelt er over. Het mannenensemble Deo Cantemus uit Zuidlaren zingt enkele liederen. Christiaan de Vries speelt op het orgel. De collecte is voor het Wereldhuis -ademplek voor migranten zonder papieren www.wereldhuis.org- en de onkosten van de dienst. De nieuwe Groningse Commissaris van de Koning, René Paas, neemt een van de Bijbellezingen voor zijn rekening. Voor het eerst is er ook een kindernevendienst voor basisschoolleerlingen onder leiding van ds. Gretha Huis. Na de dienst wordt het Gronings volkslied gezongen en is er koffie en Groninger koek (kovvie & kouke). De dienst wordt jaarlijks door enkele honderden mensen bezocht die geboren zijn in Groningen, maar inmiddels elders in Nederland wonen en werken. 10.30 uur (vanaf 10.00 uur kerk open), Oude Lutherse Kerk, Spui, Amsterdam (Singel 411). Er is een crèche.



'Psalm bijt Mens'

Geraakt door de psalmen in de eredienst

Wat kunnen we met de psalmen in de kerkdienst of samenkomst? Over die vraag organiseert EredienstCreatief op **vrijdag 18 en zaterdag 19 november** een tweedaags symposium in het Dominicanenklooster Huissen. Psalmen zijn geliefd en verguisd, maar de kracht van de psalmen overtuigt en ontroert iedereen die ermee kennismakt. Toch zijn veel kerken en christenen er vandaag verlegen mee. Soms voelen ze als liederen van vroeger en blijkt het lastig de link te



leggen naar vandaag. Komt dat door een traditionele vorm? Andere christenen zingen geen psalmen meer in de kerk, en toch ontdekken ze de diepte van deze Bijbelse liedbundel. Zeker nu er – naast de berijmde psalmen op melodieën uit de zestiende eeuw – ook vele nieuwe vormen van psalmen beschikbaar zijn. Een psalm vertolkt de diepe dalen en grote hoogten van mensen, in hun relatie met elkaar en met God. Met psalmen kun je bidden, klagen, lofprijzen, danken en radeloos of boos zijn. Hoe kunnen Psalmen een plaats krijgen in het verhaal van een dienst, in een veelkleurige kerk, binnen of buiten de kerkmuren? Op het symposium zullen we het vooral hebben over de lastige en tegendraadse teksten in de psalmen – de teksten die bijten, schuren maar ook bevrijden. Op het symposium worden theorie en praktijk met elkaar verbonden in vieringen, lezingen, workshops en ontmoeting. De praktijk van de eigen kerk en gemeente komt volop aan de orde. Hoofdspreker is Matthew Jacoby, theoloog en voorman van de Australische muziekgroep Sons of Korah. Voor meer informatie en aanmelding zie www.eredienstcreatief.nl.

Zondagavondzang Hoogkerk

M.m.v. het Gereformeerd Groninger Mannenkoor en met samenzang. Iedereen is van harte welkom. Gratis toegang. D.V. zondag 16 oktober. Hoediep 232, Aanvang: 19.30 uur. Na afloop is er koffie. Achter de kerk is voldoende parkeergelegenheid.

Adorate Dominum

Jubileumconcert 85-jarig bestaan

Het koor is in 1930 gestart en zong op zaterdagavond buiten bij De Kolk op het marktterrein als evangelisatiekoor. Momenteel staat het koor onder leiding van dhr. K. E. Kremer en het is een feest om te zingen en te luisteren. Dit Klassiek Gereformeerd Gemengd Koor geeft op 22 oktober een jubileumconcert met enkele Psalmen en diverse klassieke werken, o.a. van Johann Sebastiaan Bach, Felix Mendelssohn, en Oswald Richter. Medewerking verleent Jan Luth met een solo op het pas gerestaureerd orgel en een muzikaal intermezzo. 'De Kandelaar', Oudemolenstraat 20 te Assen, aanvang 19.30, kerk open 19 uur. Entree: voorverkoop via leden of www.adoratedominum.nl. volw: € 7,50, kind: € 5. Aan de zaal: volw. € 10. Na afloop gratis consumptie.



Houd je van zingen zing dan mee!

Gemengd koor 'Collegium Vocale Reformatum' waarvan de leden uit de provincies Groningen, Friesland en Drenthe komen zoekt met spoed enkele sopranen. Het koor repeteert op donderdagavond van 20.00 uur tot 22.00 uur in de GKv aan de Vijverweide in Ten Boer. In december hoopt het koor 2 kerstconcerten te geven. Houd je van zingen in een enthousiast koor kom dan kennismaken en doe vrijblijvend mee met een repetitie om te kijken en te voelen of ons koor iets voor je is. Graag verwelkomen we jullie op onze repetitieavond! Info: Henk van Dijk 0594-213217, www.c-v-r.nl

Liedmiddag Dirk Zwart

Op zaterdagmiddag 22 oktober zal in Apeldoorn een liedmiddag gehouden worden rond zijn muziek: maak zingenderwijs kennis met ouder en nieuw repertoire voor (amateur)koor. Uiteraard zijn daar ook partituren en cd's te koop. Medewerking wordt verleend door zijn 'Koor voor Kerkmuziek'. Kosten € 10,- (incl. bladmuziek en koffie/thee). Aanmelden per mail. Plaats: Goede Herderkerk, Asselsestraat 199, 7312 CS Apeldoorn. dirkzwart@jak.nl.

Concert Testify & jeugdband Immanuël

Op vrijdagavond 28 oktober organiseren gospelkoor 'Testify' en de jeugdband van Brassband Immanuël gezamenlijk een concert in de Goede Herderkerk in Uithuizen (Hoofdstraat West 8). Zoals de naam 'Testify' aangeeft, wil het koor getuigen van Gods grote liefde en zorg voor Zijn wereld. De jeugdband van Immanuël, onder leiding van Alex van der Laan, is in de laatste paar jaren weer wat gegroeid en heeft momenteel 12 leden. Met deze bezetting kan de jeugdband weer zelfstandig deelnemen aan activiteiten. Zo stonden vorig jaar deelname aan het jeugdorkestenfestival en begeleiding van de kerstnachtdienst op het programma. Zang en muziek wisselen elkaar af en is er in het programma ook ruimte voor samenzang. Aanvang: 19.45 uur. Gratis entree, collecte voor de onkosten.

Concert Kamerkoor Erato

Rozen en doornen

Op het programma staan o.a. Lamento d'Arianna van Monteverdi, Les

Chansons des Roses van Morten Lauridsen en Three Flower Songs van Eric Whitacre. Het instrumentale intermezzo wordt verzorgd door Liesbeth Wildeveld op klavecimbel en Fiona van der Marel op dwarsfluit. Zaterdag 29 oktober om 20.15 uur in de Doopsgezinde Kerk, Oude Boteringestraat 33 in Groningen, o.l.v. Roel Griffioen. www.kamerkoorato.nl

Bachkoralen zingen



Johann Sebastian Bach

Koralen zingen, wat is er mooier dan dat. Al die prachtige gezangen die in de loop van de eeuwen zijn gemaakt tot lof van God. En de allermooiste zijn de Duitse koralen,

die door J.S. Bach vierstemmig zijn gecomponeerd. Op 12 november hebt u de gelegenheid om samen met het Vocaal Ensemble Canticum Novum een aantal van deze prachtige koralen in te studeren, tussen 10.00 en 15.00 uur. We sluiten de dag af met een concert om 16.00 uur, waarin we de koralen uitvoeren. Organist Roelof van Luit zal tijdens dit concert optreden. Dorpskerk van Huizum, Huizum Dorp 67, 8934 BS Leeuwarden. Canticum Novum is van plan zich vanaf volgend jaar intensief bezig te gaan houden met de cantates van Bach. De 'Bachkoralen-scratch' is daarvoor een opmaat. Meedoen? Opgeven via canticumnovum@hotmail.com. De muziek sturen we u van tevoren toe. Voor de onkosten vragen we een bijdrage van € 20,00 (incl. bladmuziek en koffie). Zie ook: www.canticumnovumleeuwarden.blogspot.nl. Alleen maar komen luisteren? Welkom op 12 november. Entree € 5,00.

-Verbeeldt uw herinnering

• betrokken • persoonlijk • vertrouwd

SWITTERS TERPSTRA
Steenhouwers sinds 1840

Oslogew 129 • 9723 BK Groningen • T 050 - 54 22 486
www.magmanet.nl



**Al 40 jaar een begrip als
het om keukens gaat.**



**Balkengracht 12
9405 CG ASSEN
0592-314888**

www.oudmankeukens.nl



**Wij zijn er voor u als
u ons nodig heeft.
Voor, tijdens en na
de uitvaart.**

We zijn 24 uur per dag bereikbaar
op **0800 - 023 05 50**. Ook als u niet
bij ons verzekerd bent.

Als u wilt vertellen wij u tijdens een
persoonlijk gesprek meer over de
mogelijkheden van een uitvaart.
Ook kunnen wij u adviseren bij het
vastleggen van uw wensen. Bel ons
gerust voor een afspraak (kosteloos).

www.monuta.nl

Monuta 

De steun bij iedere uitvaart.



Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat
daar bij hoort, zoals ruimtes voor kinder-
opvang, doopvonten, kanselbijbels en
orgels. Donatus is een betrokken specialist.
Klein genoeg om u persoonlijk van dienst
te zijn. Groot genoeg om uw verzekerings-
belangen aan toe te vertrouwen. Samen
met u zorgen we ervoor dat wat waardevol
is, behouden blijft voor onze kinderen en
hun kinderen en hun kinderen...



Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700